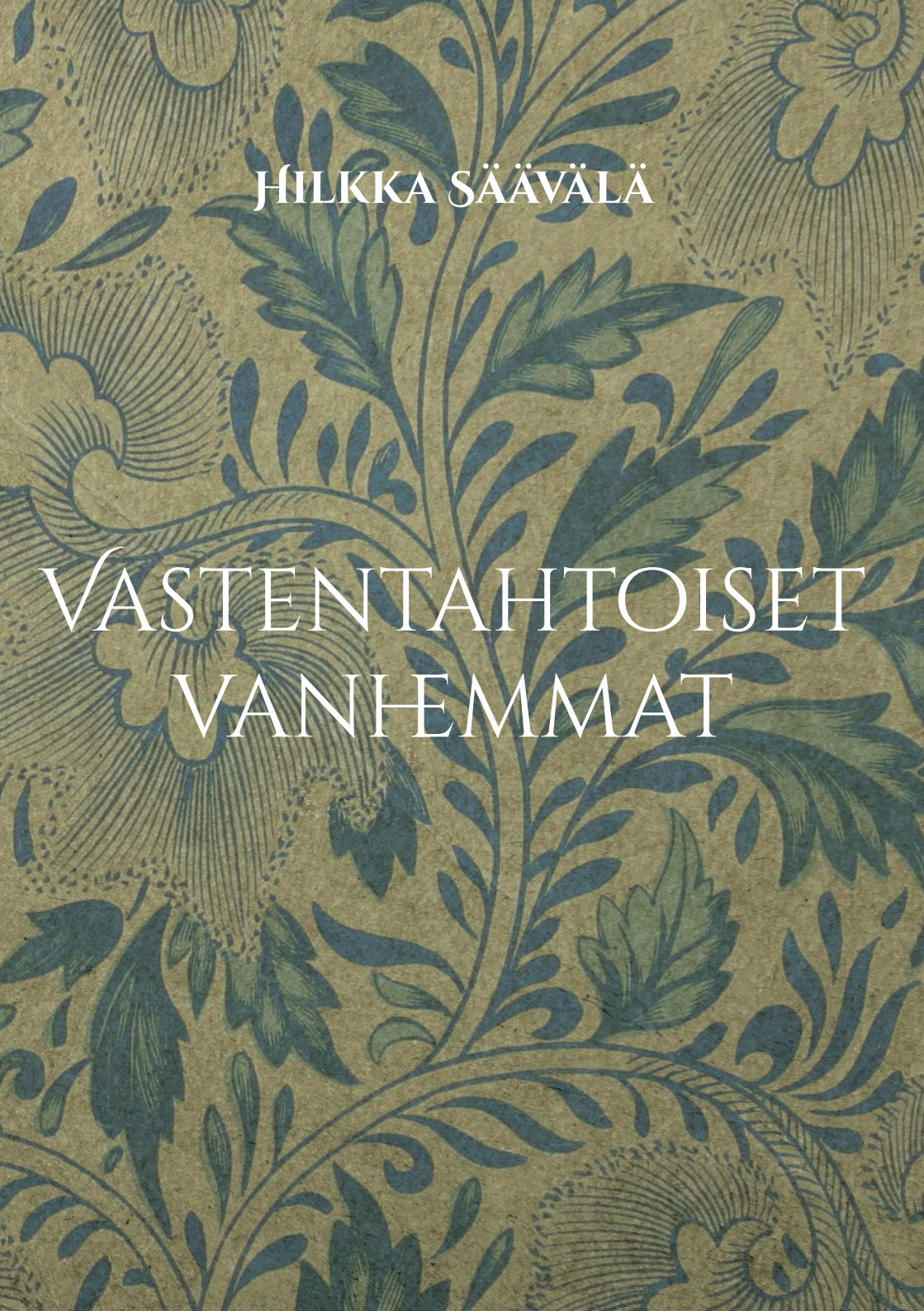

HILKKA SÄÄVÄLÄ

VASTENTAHTOISET
VANHEMMAT

1. Uuteen maailmaan

”Seitsemän astiaa bensaa, yksi astia petrolia ja nyt matruusi veneeseen”, asemapäällikkö Ravanderiksi esittäytynyt univormumies komentaa.

Merivartioalueen toimistossa oli näytetty kartalta tuleva asemapaikka, viheliäinen luoto keskellä saaristoa. Alikersantin arvosta ei olisi siellä iloa, homma olisi alinta palkkaluokkaa ja tittelinä matruusi. Vartiointihiihdot itärajalla tai äkseeraus Immolassa eivät tällä paljoa painaisi.

”Paikapeele kerrota lisää”, esikuntapäällikkö honottaa ruotsinnuotilla.

Naapurilaiturin veneestä rantautuu joukko miehiä. Ravander tuhahtelee niiden olevan miinanpurkajia, jotka ovat lähdössä siviiliin. Miehet pistävät tupakaksi ja nauraa remahtelevat tyytyväisenä uudesta vapaudestaan.

Ravander sadattelee. ”Nuo kuulema saivat jollain konstilla lääkärintodistuksen, etteivät muka kelpaisi palvelukseen merioloissa, vaikka olivat pärjänneet rannikolla aivan hyvin. Kaksi muuta sälliä karkasi lomallaan. Ei näistä ole enää mihinkään. Tällä porukalla oltaisiin ryssän renkinä.”

Antin mielestä renkinä jo ollaankin, kun venäläinen vahtii kaikkea, mitä sodan hävinneessä maassa tapahtuu. Hän pitää kuitenkin viisaampana sulkea suunsa varsinkin, kun joutuu tuuliselle merimatkalle kiukkuisen asemapäällikön kyydissä.

”Kunnon miehet näyttävät loppuneen Suomesta. Vartiostoonkin lähetetään kosseja, joilla ei ole minkäänlaista käsitystä suotuvenettä isommista paateista.”

Anttia ei ikinä tunnustaisi, ettei hänkään tiennyt merestä enempää, kuin mitä oli nähnyt ruskeaa Perämeren vettä Oulun torin rannassa.

Tuuli yltyy, kun Turku jää taakse ja vene pääsee aavalle. Vartiovene kallistelee puolelta toiselle ja pärskeet kastelevat kantta. Antti pitää molemmiin käsiin kiinni kaiteesta, kun kostea tuuli ja suolaiset pisarat iskevät päin kasvoja. Ravander huutelee ohjaamosta Anttia sisäpuolelle. Hapan neste pyrkii suuhun. Hän ei uskalla mennä oksennuksen pelossa hyttiin. Kuvotus vaihtuu itsesääliin.

Syyspäivä hämärtyy merellä nopeasti ja pian vene keikkuu pilkkopimeässä. Vaimea valo kajastaa hytistä. Vaahtopäät jyskyvät valkoisina veneen kylkeen, muuten meri oli näyttää uhkaavan synkältä ja kylmältä. Antin sormista menee tunto ja vilu hiipii keveiden sivilikamppeiden sisään. Ohjaamoon on pakko mennä.

Ravander yrittää kysellä, miksi Antti oli halunnut tulla Bodöhön, oliko hän kenties kalastajasukua. Antti sanoo jotain ympäröydyä rajamiehen turvatusta urasta. Mies olisi tuskin riemastunut, jos olisi kuullut, että Antti olisi mennyt vaikka Timbuktuun päästäkseen eroon kaikesta.

Mies ohjaa venettä varmoin ottein. Radiosta kuuluu särinän keskeltä ruotsinkielistä puhetta. Välillä Ravander vastaa siihen. Hän esittelee veneen ohjaamon nappuloita ylimalkaisesti kummallisilla nimillä, luulee kai, että vartiovene olisi rajajoukoissa palvellelle tuttu.

Äkkiä hirveä pelko kouraisee Anttia. Hän ei osasi tehdä mitään, jos Ravander saisi sairauskohtauksen. Hän ei löytäisi oikeita nappuloita, ei osaisi lukea merikorttia, ei osaisi suunnistaa lähimpään saareen, eikä saisi edes venettä käyntiin. Jos väylälle sattuisi miina, kurja pakoretki päättyisi räjähdyskeskellä Saaristomerta.

Ravander ryhtyy kehumään Anttia kuin huomaa nuoren miehen kauhun. Päällikön mielestä värvätty on tehnyt hyvän työn, sillä miehiä on ollut vaikea saada surkeasti palkattuun hommaan. Antti tajuaa vasta nyt, ettei hän edes tiedä mitä hänelle maksettaisiin. Bodössä on kuulema asiat hyvin, mutta

joillakin asemilla on väki vaihtunut tiheään ja pikkurikollisia ja varkaita on jouduttu palauttamaan maihin.

Pieni valopiste vilkkuu veneen keinunnan tahdissa ja vähitellen edessä erottuu vartioaseman siluetti. Taivas on yhtäkkiä täysin kirkas ja tyyni. Tähdet ympäröivät koko näköpiiriin. Ne näyttävät ulottuvan mereen saakka. Tutut tähtikuviot erottuvat selkeinä, mutta niiden välissä näyttää olevan uusia ja uusia taivaankappaleita.

Ravander ohjaa veneen laituriin ja Antti ryhtyy auttelemaan polttoainetynnyreita laiturille. Kello lähentelee kymmentä, mutta asemalla ei näy minkäänlaista liikettä.

Kanttiini on pihan keskellä. Sisällä on lämmintä, vastapaistettu leipä tuoksuu. Keittiöstä tulee hymyilevä, pyylevä nainen ruokasaliin tervehtimään. ”Keittäjätär Nurminen lukee palkkakuitissa, mutta sano Almaksi”.

Nainen kaatelee teetä mukeihin ja selittää leipovansa näin iltaisin, koska aamulla miehet saattavat lähteä aikaisin merelle. Vaalea leipä on vielä niin lämmintä, että margariini sulaa siihen. Antti ihmettelee Almalle miksi vartioaseman korkein pomo oli pistetty bensanhakureissulle. Selviää, ettei koko asemalla ollut kuin yhdeksän miestä ja kaikki tekevät kaikkea mitä osaavat. ”Ihan mukavia miehiä ovat, kyllä sinä opit tykkäämään olla täällä”.

Antin tekee mieli kysyä Almalta lisää, mutta samassa päällikkö kopistelee sisälle ja Alma lähtee hakemaan keittiöstä teetä päällikölle. Ravander hörppii juomaa ja opastaa mistä löytyvät vartijan vaatteet ja nukkumapaikka. Antti ei kehtaa kysyä tarkemmin merivartijan työstä. Hän oli vakuuttanut esikunnassa olevansa pätevä vartija maalla, merellä ja vaikka ilmassa, kun haastattelija oli ihmetellyt Immolan koulutuksen soveltuvuudesta merivartijan tehtävään.

Makuusalin sängyistä kuuluu tuhinaa ja kuorsausta. Huonetta on lämmitetty ja ilma on raskas ja haisee märille vaatteille.

Vartiotuvan sänky narahtaa joka kerta, kun Antti kääntää kylkeä. Vaikka takana on pitkä junamatka ja monta tuntia kiikkerässä veneessä, uni odottaa tuloaan.

Koko surkeus alkoi kesällä, tai oikeastaan edellisenä talvena. Antti kertoo tapahtumia mielessään yhä uudestaan, mutta tehtyä ei saa tekemättömäksi. Hän muistaa jokaisen yksityiskohdan ja yrittää ymmärtää, miksi hän alistui muiden tahtoon. Miten voi joku satunnainen tapahtuma määrätä loppuelämän?

Missä kohtaa olisi viimeistään pitänyt lopettaa muiden myötäily?

Silloinko elokuisena iltapäivänä?

2. Kirjeitä Kuusamosta

Antti näkee, kuinka hän taluttaa hiestyneen hevosen joenrantaan ja kuulee etäämpää, kuinka Taimi huutaa jotain. Hän arvaa, mistä on kysymys. Hän ei ole kuulevinaan, vaan löysää valjaita ja komentaa tamman syvemmälle veteen.

Hevonen nostelee kavioitaan korkealle kuin hienohelmainen kaupunkilaisneiti. ”Menetkös siitä, no, Timma, mene, mene.”

Tamma on ostettu ruotsinkieliseltä Pohjanmaalta ja papereissa sen nimi oli Dimma. Nimi oli tuntunut turhan hienolta Maijalan kivikkoisille pelloille ja se vääntyi heti suuhun mahtuvaampaan muotoon.

Antti näkee silmänurkastaan kuinka Taimi on jäänyt törmälle odottamaan. Sisko tönöttää kädet puuskassa, eikä hänellä ole aikomustakaan palata sisälle pirttiin ennen kuin näkisi, miten Antti suhtautuu hänen uutiseensa.

Etäänpää kuuluu, kuinka lehmät lönkyttelevät mölähdellen metsiköstä kohti navettaa. Terttu ja Leena huiskivat pajunvitsoilla elikoita eteenpäin. Lehmien ja tyttöjen matka pysähtyy Taimin kohdalle.

”Menkää nyt, minulla on Antille yksityisasiaa”, Taimi komentaa laumaa.

”Kyllä kai me tiedetään, mikä yksityinen se on, Antille tuli tupen rapinat.” Tytöt hihittelevät ja vilkuilevat toisiinsa.

Kellokas Pulmu nuuhkii kostealla turvallaan Taimin selkää johon jää limainen jälki. Taimi hermostuu ”Menetkös siitä kanttura,” Mutta Pulmu äköttää paikoillaan ja märehtii silmät puoliavoinna. Muut lehmät tyrkkivät toisiaan eteenpäin. Uusin hieho, Kiolo, lähtee ohittamaan jonoa, mutta vanhemmat lehmät aloittavat isoäänisen ammun. Tytöt palaavat varsinaiseen tehtävänsä ja huiskivat Kielon takaisin paikalleen. Viiden lehmän ja kahden tytön kolonna jatkaa lönkytystään navettaa kohti.

Antti ei pidä kiirettä. Hän on nähnyt elopellolla, kuinka Oulun onnikka on pysähtynyt Maijalan kohdalle. Pysähtyminen on varmasti rekisteröity lähitaloissa. Koska linja-autosta on laskeutunut pölyiselle tielle vieras nainen, se tietää jo pitempää vatvomista ja vatulointia matkustajan henkilöllisyydestä ja aikeista. Lopulta onnikan tuomasta tiedettäisiin kaikki olelelinen ja mitä ei tiedetä, se keksitään omasta päästä. Antti arvaa miten koko kylä siunailee takanapäin. Emännät supattaisivat ja tirskahtelisivat ja isännät virnuilisivat ja röhähtelisivät.

”Vai että näin kävi Maijalan Antille!”

Hevonen jatkaa astelemistaan kohti rantaa kaviot muljahdellen limaisilla kivillä. Antti maiskauttaa suutaan ja komentaa Timmaa kipuamaan jyrkän törmän päälle. Hevonen ottaa vauhtia ja Antti yrittää pysyä sen perässä. Taimi pysäyttää tulijat törmällä.

”Sinulle on tullut vieras. Äiti käski tulla sanomaan, että pitää tulla pirttiin.”

”Mikä vieras”, Antti kysyy muka tietämättömänä.

Taimi ei viitsi vastata, vaan jättää Antin ja hevosen ja juoksee edeltä sisälle taloon. Porstuan ovi pamahtaa kiinni.

Antti taluttaa tamman talliin, ottaa siltä suitset, laittaa hevosen soimen eteen, kiinnittää riimun ja käy nostelemassa ladosta heinää hevosen eteen.

Hän kävelee verkkaisesti tallista pihan poikki pirttiä kohti ja katselee ympärilleen muka arvioidakseen onko pihlajaan tulossa marjoja. Hän istahtaa portaalle, ottaa kumiteräsaappaat jalastaan ja käärii hikiset jalkarätit auki. Hän laskee henkselit lanteille ja riisuu flanellipaidan, asettelee märät vaatteet portaan kaiteelle kuivumaan ja kävelee rinta paljaana pirttiin.

Kerttu istuu keinutuolissa keskellä pirtin lattiaa. Ovenpieleessä on ruskea, pahvinen matkalaukku. Antti näkee heti pirttiin tullessaan, että Kertun maha on vielä niin pieni, ettei kukaan osaa epäillä, että penska syntyisi jo alkutalvesta.

”Päivää”, Kerttu sanoo ja nousee keinutuolista, joka heilahtaa äkisti taaksepäin kuin helpottuneena päästyään eroon ei-toivotusta vieraasta.

Kerttu mittaillee puolipukeista Anttia kuin näkisi miehen ensimmäistä kertaa. Hän kävelee ovensuuhun ja ojentaa kättään.

Kertulla on uusi permanentti, joka tuoksahtelee rikille, kun hän pöyhii tukkaansa hermostuksissaan. Nainen on pistänyt päälleen keltaisen kesäleningin ja iho näyttää kalpealta, kuin koko kesä olisi kulunut Kuusamon osuuskassan tiskin takana.

Antti pyyhkii kättään sarkahousun lahkeeseen ja kättelee. Taimi kurkistelee keittiön ovelta ja sipisee jotain Tertulle ja Leenalle. Pojat, Kalle ja Lassi ovat jossain ulkona. Isä ei onneksi ole kotona.

Kuusamon postissa leimattuja kirjeitä oli alkanut tulla Maijalaan muutama viikko Antin armeijasta kotiutumisen jälkeen. Taimi, joka vahtii postin tuloa joka päivä, vaikka kylän naisten yhteinen aviisi Nyyrikki tulee vain perjantaisin, heilutteli Kuusamon kirjeitä Antin edessä ja lällätti tietävänsä, että Antilla on morsiamia. Antti oli siepannut kirjeet ja polttanut ne sitä mukaa saunan pesässä.

Kuukausi sitten tullut kirje oli osoitettu Maria Maijalalle, Antin äidille.

Tämä oli mennyt kamariin lukemaan sitä. Hän ei päästänyt Taimia, eikä pienempiä tyttöjä sinne, vaikka nämä hihittelivät ja kiehnäsivät oven takana, koska vaistosivat, että kirjeessä oli jotain hävettävää ja niin salaista, ettei siitä saanut puhua muille, varsinkaan naapureille.

Äiti, joka oli yleensä lempeä ja sovitteleva ilmoitti Antille ääni väristen kutsuneensa Kuusamon tytön heti Maijalaan. Antti yritti selitellä, ettei edes tuntenut kunnolla tyttöä, eikä ollut tavannut tätä kuin muutaman kerran. Äiti tuhahteli tympääntyneenä. Antti jätti kertomatta, että viimeisenä iltana tyttö oli sanonut, että asiat taitavat olla hullusti, koska ne olivat myöhässä.

Antti ei ollut ymmärtävinään, mitä nainen tarkoitti. Kerttu oli selittänyt, että kuukautisia ei ollut tullut kahteen kuukauteen.

Taimi oli onkinut jollakin konstilla tietoonsa Antin ja äidin puheet. Hän oli mahtaillut muille sisaruksille, että taloon saadaan miniä ihan Kuusamosta asti. Nopeasti koko katraalle oli tullut selväksi, että Antti oli joutunut jonkun vieraan naisen vokoteltavaksi. Nainen oli tullut paksuksi ja vaati päästä

naimisiin. Taimin mielestä tämä ei ollut mikään ihme, koska isoon taloon on aina tulijoita.

Kerttu oli ottanut lopputilin osuuskassalta, vaikka olisi kuulema päässyt syksyllä osuusliikkeen Gebhart-opiston pankkikurssille Helsinkiin ja saanut ylennyksen Kuusamon Osuuskassalla.

Nyt Kerttu perääntyy kuin turvaa hakien takaisin keinutuoliin. Antti itse istahtaa pirtin seinuspenkille.

Äiti nousee pirtin pöydän takaa ja komentaa ylimääräiset kartanolle. Hän sanoo, että nyt pitäisi päättää mitä oikein tehdään, naimisiinhan on kuitenkin mentävä.

Kerttu punastelee ja selittää tulleen, kun oli pyydetty. Antin tekee mieli huutaa, ettei hän halua olla tuon naisen kanssa missään tekemisissä.

Hän pysyttelee hiljaa ja odottaa, että äiti jatkaisi, mutta tämä tuijottaa vain poikaansa, että tämä ymmärtäisi, millaisen häpeän hän on tuottanut kunnialliselle talolle. Kerttu ei sano mitään.

”Puhuttaisiinko asiasta sitten, kun isäkin on paikalla”, Antti esittää.

Kun naiset eivät kiellä, Antti lähtee saunan lämmitykseen. Hän komentaa pihalla tirsкуvat siskot kantamaan vettä kaivolta saunan pataan.

Samassa isä kaartaa pihaan ja romauttaa polkupyöränsä keittiön seinustalle tikapuita vasten. ”Ilmari, tule sisälle, täällä olisi asiaa”, Maria huikkaa ikkunasta.

Kohta isä tule portaille ja huutaa Anttia tulemaan sisälle.

3. Kihlaus

Isä, äiti ja Kerttu istuvat pirtin pöydän takana vakavina kuin käräjillä. Antti ehtii tuskin istua penkille kun isä sanoo, että miehen on korjattava jälkensä. Isä on vihainen, mutta ei kehtaa haukkua poikaansa vierasten kuullen.

”Piirongin laatikossa on sakemanniin kultasormus ja siinä on kihlasormusta aluksi.”

Antti itse oli löytänyt tien poskesta kihlasormuksen, jonka sisäreunasta erottui kaiverrus Laila ja päivämäärä. Sormus oli kiillellyt tien ravissa, kun saksalaiset sotilaat olivat perääntyneet Lappia kohti lyhintä tietä, eli Maijalan kylän kautta.

Joku sakemanni oli halunnut eroon jostain Lailasta. Sen nimisiä naisia ei ollut tällä kylällä. Kirkolla oli Laila Martikainen, mutta tuskin sakemanniin oli kelvannut 80-vuotias suntion leski. Löytösormus olisi pitänyt viedä poliisikamarille, mutta yhtä asiaa varten ei kannattanut lähteä kirkonkylälle, varsinkaan kun kukaan ei osannut kaivata sormusta.

”Kummalle se sormus on”, Antti saa kysytyksi.

”Sen kun katsotte, kummalle se sopii, naisen nimi siinä on”, äiti sanoo helpottuneena että asiaan löytyy ratkaisu näin sopuisasti.

Kerttu katselee käsiään, eikä sano mitään. Antti ei uskalla katsoa vanhempiaan päin, vaan lähtee takaisin saunan lämmitykseen. Hän kantaa liiteristä niin monta sylillistä puuta, että niillä lämmittäisi saunan huomennakin. Hän paiskoo halot laatikkoon ja survoo savupeltejä auki.

”Helvetti, perkele, saatana!”

Savu pöllähtelee sisään ja kirvelee silmiä.

”Helvetin, helvetti!”

Illalla isä pyytää Antin kylpemään ja huutelee reissuiltaan palanneet Kallen ja Lassin mukaan.

”Mitäpä tässä sen kummempaa”, isä ynähtää sovinnollisesti. Muuta ei enää asiasta puhuta.

Kalle ja Lassi heittelevät kilpaa löylyä kiukaalle ja Antti lähtee ulos saunan portaille jäähdyttelemään.

Pääskysket kirskuvat ja syöksähtelevät pesästään pirtin räystäältä maan pintaan. Se tietää huomiseksi sadetta. Onneksi vilja saatiin korjatuksi. Ilta alkaa viilenemään.

Äiti tulee tuomaan puhtaita alusvaatteita miesväelle ja kutsuu iltaselle.

Kerttu ja äiti saunovat miesten jälkeen. Tytöt pistettään aluksi kantamaan lisää vettä pataan, että naiset saavat puhua kahdestaan.

Antti pakenee talliin lisäämään vettä tamman juoma-astiaan. Häntä tympäisee ajatus jäädä Maijalaan isänsä rengiksi ja kuunnella kyläläisten naureskeluja poikaparan sotaväkireissun vahingonlaukauksesta.

Maijalan nurkista on päästävä, vaikka naimisiin joutuukin.

Isä oli repäissyt edellissyksynä Kalevasta ilmoituksen, jossa haettiin miehiä rajavartiostoon. Koko talonväki oli käynyt vuorollaan lukemassa hakaneulalla pirtin hirsiseinään kiinnitettyä paperinpalaa.

Antti oli käynyt armeijan rajavartiostossa. Hän oli suunnitellut jäävänsä sotaväen jälkeen töihin rajalle rahaa tienaamaan.

Armeijassa Antti oli tullut toisiin ajatuksiin. Vakinaisten palkat olivat surkeita ja eikä yhteismajoitus innostanut. Nyt rajavartiosto vaikuttaa fiksulta ajatukselta. Hän värväytyisi sinne.

Pirtissä ovat lapset jo nukumassa sivustavedettävissä puusängyissä. Isä ja äiti puhelevat hiljaiseen ääneen keittiössä.

Peräkamarin ovenraosta näkyy, kuinka Kerttu petaa hetekaa itselleen. Antti käväisee pirtissä piirongin laatikolla ja menee peräkamarin ovelle.

”Tännekö sinä sitten jäät?” Antti kysyi.

Kertun ääni värisee ja näkyy, että hän on itkenyt.

”Voin kai minä mennä kotiin Laanilaankin, mutta kun äitisi kirjoitti, että pitää tulla tänne.”

Antti yrittää rauhoitella, että mielelläänhän äiti miniän ottaa taloon, kun työtä on paljon. Hän kertoo hakevansa heti rajavartiostoon tienaamaan rahaa Kertulle ja lapselle.

”Kannattaahan se ainakin yrittää, sait armeijasta niin hyvät paperit”, Kerttu nyyhkäisee mieli kirkastuneena.

Antti ojentaa sakemannin kultasormuksen Kertulle.

”Jos se on liian suuri sinulle, niin sen voi pienennyttää Oulussa kultasepällä.”

Kerttu ottaa sormuksen ja sovittaa sitä vasempaan nimettömäänsä.

”Aluksi voi pienentää vaikka villalangalla”, Antti neuvo.

Kerttu hymyilee. He ovat nyt kihlapari.

Antti kävelee keittiöön hellan luo ja heiluttelee kahvipannua, olisiko siihen jäänyt korviketta. Pannussa on haaleaa sakkavettä. Äiti kurkistaa ovelta flanellinen yöpaita päällä.

”Minä menen sitten rajavartiostoon”.

”Onko se nyt viisasta, kun on jälkikasvuakin tulossa”, äiti kysyy.

Antti selittää, että hän elättää paremmin perhettään vartiostossa kuin kotona. Hän voi lähettää rahaa kotiin Kertulle ja lapselle. Kertuhan voi autella talon töissä.

”Mikäpä se siinä”, äiti sanoo. ”Pitää puhua Kertun kanssa.”

Asia on nyt Antin mielestä sovittu. Hän hakee pirtin seinältä Kalevan ilmoituksen, lipaston laatikosta kirjepaperia, kuoren ja kosmoskynän ja ryhtyy kirjoittamaan hakemusta.

Hän kävelee mieli keventyneenä kasteista nurmikkoa pitkin nukkuma-aitaan. Usva nousee aitan takana uuden pellon raiviolta.

4. Morsian

Raskaus paljastui kotiväelle, kun osuuskassan johtaja oli lähettänyt Kertun työtodistuksen Laanilan osoitteeseen.

Äiti oli uteliaisuuttaan avannut kirjeen ja kauhistunut tyttärensä irtisanoutumista. Kun Kerttu tuli seuraavalla viikolla kotiin äiti heilutti kirjettä tämän edessä ja haukkui tytärtään kevytmieliseksi.

Kerttu kertoi äidilleen lähteneensä vapaaehtoisesti, koska on menossa naimisiin.

”Minä arvasin, että sinulle on käynyt vahinko. Kukahan sinut nyt korjaa? Sinne matkojen taakse piti päästä, vaikka lähempänäkin olisi ollut töitä.”

Kerttu kertoi juhlallisesti solmivansa avioliiton aliupseeri Maijalan kanssa. Hän uskoi siihen melkein itsekkin. Naimisiinmenosta ei ollut vielä sovittu mitään Antin kanssa. Mies ei ollut edes vastannut hänen kirjeisiinsä.

”Kas, kun ei ole kenraali”, äiti tuhahti.

Kihlasormus on nyt pelastanut pahimmalta. Esiaviollinen raskaus on suurin häpeä, minkä körttisaarnaajan tyttärenytär saattaisi aiheuttaa.

Häntä hävettää oma tilansa, samalla raivostuttaa, että hänen pitää tulla Antin kotiin asti, ennen kuin mies ottaa vastuuta tekemisistään. Yhtä vastenmielistä naimisiin pakottaminen on hänelle itselleenkin.

Ilman raskautta hän olisi voinut jatkaa pankissa, ehkä muuttaa Kuusamosta Ouluun. Hän olisi voinut mennä opiskelemaan, vaikka kätilöksi. Pelkällä kansakoulutodistuksella ja konttoriopiston papereilla ei olisi asiaa kovin moneen ammattiin. Kätilökouluun riitti kansakoulu.

Kun hän varomattomuuttaan oli kertonut kätilöhaaveistaan kotona, paikalla oli pahaksi onneksi äidin sydänystävä ja naiset olivat yhteen ääneen päivitelleet Kertun typeryyttä. ”Sinustako tulisi joku hoitaja?” Äiti muistutti, kuinka Kerttu oli lapsena särkenyt perheen kastemaljan, kalliin lasiesineen, jonka hän oli saanut aikanaan häälahjaksi. ”Semmonen rähmäkäpälä! Kukaan ei antaisi pikkulastaan sinun hoiviin, parempi, että hoidat näitä talon ryskähommia, kädetkin sinulla on kuin tukkisällillä.”

Kerttu katselee käsiään. Lyhyet sormet, mutta ei sen kummallisemmat kuin ihmisillä yleensä. Uusi kihlasormus on liian väljä nimettömään. Kerttu siirtää sen etusormeensa.

Kultaseppä saisi kaivertaa päivämääräksi vaikka vapun. Niihin aikoihin Kerttu lopullisesti uskoi, että kuukautisten poisjäänti ei johtunut naisten vaivoista vaan raskaudesta.

Maijalan kamarin patja on muhkurainen ja sen päälle levitettyä räsyalustaa ei ole pesty aikoihin. Ummehtuneelta haiseva vanutäkki on ilman lakanaa. Nukkuvatkohan kaikki täällä ilman liinavaatteita?

Äidille oli aina kunnia-asia pitää vuodevaatteet ja pyyhkeet puhtaan valkoisina.

Talvella niitä keitettiin suuressa kattilassa pirtin hellalla. Kesällä pyykit kannettiin pärekorilla rantaan ja vettä kuumennettiin isossa padassa. Vaatteita liotettiin päivä, jynssättiin pyykkilaudalla, keitettiin padassa ja lopuksi huuhdeltiin joessa.

Hän ei olisi uskonut, että Antin koti on näin alkeellinen. Mies oli kehunut metsillään ja hehtaareillaan. Talo oli paljon suurempi kuin Kertun koti, mutta pirtin hirsiseinät olivat tummuneet ja kamarin tapetti repeillyt. Pirtissä oli tunkkaista, vaikka ikkunoita pidettiin auki.

Kotona äiti tuuletti pirttiä ahkerasti heti, kun tuplat otettiin ikkunoista vapuksi.

Kerttu päätti, ettei jäisi Maijalaan, ei mistään hinnasta.

Naimisiin pitäisi mennä, mutta hän voisi asua lapsen kanssa vaikka Laanilassa.

Äidin natkus kävisi hermoon, mutta kun lapsi kasvaisi, hän ottaisi työpaikan vaikka kotikunnan osuuskassalta.

5. Pelkonen opastaa elämän lakeja

Antti törmää ensitöikseen Pelkoseen sotilaspiirin taloa etsiessään. Hän on käynyt aikaisemmin vain muutaman kerran Oulussa talon asioilla ja kerran saattelemassa kätensä telonutta Raition nuorempaa veljestä läänille.

Linja-autoasema on tuttu, koska armeijareissulla piti onnikkaa vaihtaa Kuusamon linjuriin.

Pelkonen on mielissään, kuin olisi tavannut vuosia kadoksissa olleen sukulaisensa, vaikka miesten yhteinen taival kenttäharmaissa oli päättynyt vasta muutama kuukausi aiemmin.

Pelkonen on menossa kotiinsa, mutta lähtee saattelemaan Anttia Saaristonkadulle sotilaspiiriin. Sisälle toimistoon hän ei halua tulla, koska on kuulema pokkuroinut armeijan ukkoja elämässään jo riittävästi.

Sotilaspiirissä ei aikailla, vaan Antin eteen tuodaan paperinivaska. Päällimmäisessä paperissa lukee, että Antin asemapaikka on Bodö.

”Mikä Döö?”

Kapiainen selittää, että Bodö on merivartioasema Turun saaristossa ja että Antin nimikirjoitus tulee seuraavalle sivulle ja että Turkuun pääsee, kun näyttää konnarille litteraa.

Anttia hirvittää merelle meno. Hän on kuvitellut, että vartioasema olisi rannikolla. Hän on nähnyt elämässään vain Hailuoto-laivan ja senkin laiturissa.

Pelkonen ei ymmärrä Antin huonotuulisuutta. Eihän hätä ole tämän näköinen ja asiasta varmaan löytyy hyviäkin puolia. Pelkosen aamuvuoro on töissä päättynyt ja hänellä on hyvää

aikaa lähteä Antin kanssa juomaan korvikkeet kotimökille siltojen taakse.

Antti suostuu kutsuun. Hänellä ei ole vielä erityisempää kiirettä yökortteeriin Asemakadulle enon poikamieskämppään, koska tämä on töissä kirkkoherranvirastossa neljään.

Pelkosten mökki on ahdas tönö Tuiran takamailla. Talossa on vain keittiö ja kaksi kamaria, mutta toiseen on saatu mahdutetuksi kaksi sotareissulta kotiutunutta hyyryläismiestä. Pihalla on sauna, huussi ja epäluuloinen pystykorva, joka aloittaa kimakan haukkumisen heti, kun miehet tulevat pihaan.

”Hiljaa, Hupi”, Pelkonen komentaa, mutta koira ei tokene, vaan jatkaa räksyttämistään kunnes vieras katoaa taloon sisälle.

Pelkosen äiti tulee keittiöön, pyyhkii kätensä esiliinaansa, kättelee ja ryhtyy tekemään sukuselvitystä poikansa vieraasta. Kuulustelu jatkuu kunnes on käyty läpi mahdolliset yhteiset tuttavat ja sukulaiset.

Varsin pian Pelkosen äidille tulee selväksi, ettei Antti ole perillä sukuhaaroistaan, eikä normaaliin kohteliaisuuteen kuuluva jaarittelu kiinnosta tätä. Niinpä hän rupeaa sytyttelemään hellaa.

Korvikkeen jälkeen Peltonen kaivaa tutut, reunoistaan mustuneet kortit esiin. Samoilla korteilla on voitettu ja hävitty tupakkaa ja rahaa rajavartioston tunkkaisessa parakissa. Pelkonen käy kinuamassa myös peräkamarin vuokralaiset sökörinkiin. Miehet ovat menossa vasta iltatuuriin Åströmin nahkatehtaalle.

Korttipuheet eivät lähde lentoon, niin kuin rajavartiostossa, jossa kaikki olivat tottuneita sökön pelaajia paitsi Pudasjärveltä tullut lestadiolainen, joka oli muutenkin yksinkertainen. Nahkatehtaan sällit läiskivät kortteja tuppisuuna.

Vastentahtoiset vanhemmat on tarina kahdesta nuoresta pohjoispohjalaisella maaseudulla 1940- loppupuolella. Ajan moraalिसäännöt pakottavat heidät naimisiin. Kerttu ja Erkki eivät tyydy ennalta määrättyyn rooliin, vaan kumpikin lähtee tahollaan rakentamaan omanlaista elämää.

BoD

9 789528 083023